

ЯК ПОБУДУВАТИ УРОК ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЗАВДАНЬ КУРСУ «ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА»

*Ремех Тетяна,
канд. пед. наук,
завідувач відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Основною метою навчання учнів курсу «Громадянська освіта» є розвиток їхньої громадянської компетентності, тобто набуття знань, умінь і навичок, що втілюються в результатах навчання [1]. Незалежно від типу уроку з громадянської освіти, його структура має уналежнювати вступну, основну й підсумкову частини.

Першим елементом уроку є вступна частина, де фокусують увагу учнів на проблемі, що розглядатиметься та мотивують їхню активну пізнавальну діяльність. У цю частину, своєю чергою, має бути вбудована актуалізація опорних знань учнів та мотивація до пізнавальної діяльності.

Громадянська освіта як предмет інтегрує основи кількох наук – соціології, правознавства, філософії, культурології, економіки тощо. Відтак актуалізація на уроках із громадянської освіти набуває особливої ваги, адже звернення до вже засвоєного матеріалу підвищує увагу учнів до теми та зацікавленість проблемою [2, с. 12].

Мотивація як психологічне підготування учнів до сприйняття теми, налаштування їх на розв'язання певних навчальних завдань призначена для усвідомлення учнями значущості того, що вони вивчатимуть і як діятимуть на уроці.

Важливим компонентом вступної частини уроку з громадянської освіти є також оголошення нової теми та визначення передбачуваних результатів уроку, що забезпечує усвідомлення учнями цілей навчання та розуміння його змісту.

Другим елементом уроку з громадянської освіти є його основна частина. Тут відбувається організована вчителем активна пізнавальна діяльність учнів із конструювання знань, умінь, навичок і ставлень. Учні опановують і осмислюють нову навчальну інформацію, шукають відповіді на запитання, удосконалюють

уміння й навички, застосовують на практиці елементи знань та предметні й міжпредметні вміння, формують оцінні судження.

Досягти означених програмою завдань курсу «Громадянська освіта» можна лише при активній залученості кожного учня до навчання, його «занурення» у відповідні навчальні ситуації на уроці й поза ним [3, с. 9]. Тому на уроках вчитель має організовувати діяльність учнів таким чином, щоб вони через виконання пізнавальних завдань за допомогою активних та інтерактивних методів індивідуально або взаємодіючи між собою досліджували й обговорювали суспільно значимі проблеми, висували альтернативи й шукали шляхи їх розв'язання, ухвалювати відповідні рішення.

Отже, в основній частині уроку із громадянської освіти учні: порівнюють свої очікування стосовно того, що вони мають вивчити; ставлять запитання щодо нового змісту; виявляють головне, осмислюють теоретичні ідеї, концепції; експериментують і практично застосовують те, чого навчаються; відстежують хід власних думок, аналізують отриманий досвід, пов'язуючи з ним зміст уроку; роблять висновки щодо змісту матеріалу.

Не менш важливою є підсумкова частина уроку з громадянської освіти, присвячена усвідомленню учнями того, що було зроблено на уроці, оцінюванню ними рівня досягнення очікуваних результатів, визначенню можливостей застосування отриманих на уроці знань і досвіду в навчанні та житті. Тут учні узагальнюють, систематизують те, що вивчали, рефлексують щодо змісту, процесу і результатів діяльності на уроці.

Отже, будову уроку з громадянської освіти вчитель починає із визначення того, що учні вже про це знають та чого їм належить навчитись, які запитання, пов'язані з темою уроку, постають. Потім він організує пошук учнями інформації та розгляду варіантів розв'язання проблем і переходить до осмислення ними власної позиції щодо відповідей на поставлені запитання.

Таким чином, побудова уроку із громадянської освіти у сукупності трьох пов'язаних між собою частин (елементів) – вступної (актуалізація, мотивація, визначення очікуваних результатів уроку), основної (конструювання знань, умінь і ставлень учнів), підсумкової (рефлексія, узагальнення й оцінювання) – визначає

його ефективність з точки зору досягнення цілей навчання учнів предмета «Громадянська освіта».

Ключові слова: курс «Громадянська освіта», урок з громадянської освіти, будова уроку.

Список використаних джерел

1. Громадянська освіта. Навчальна програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58875/>.

2. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. *Історія в школах України*. 2007. № 6. С. 3–12.

3. Пометун О. І., Ремех Т. О. Практичний довідник учителя громадянської освіти: методичний посібник. Київ, 2018. 96 с.

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ТА ПРАВОЗНАВСТВА: АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ФАХІВЦІВ

*Рябовол Лілія,
д-р пед. наук, професор, професор кафедри
державно-правових дисциплін та адміністративного права,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

У пошуках відповіді на питання: «Як домогтися стабільно високої якості навчання у школах» М. Барбер та М. Мурshed провели аналіз систем шкільної освіти різних країн і встановили наступне. Всі країни з ефективними шкільними системами виходять з того, що суттєвим чинником, який здійснює безпосередній вплив на освітній рівень учнів, є робота вчителя. Основними щодо організації освітніх систем у цих країнах визнано такі принципи, як: залучення до вчительської професії високоосвічених людей, адже якість системи освіти не може бути вищою, ніж якість освіти тих, хто в ній працює; постійне підвищення якості викладання, ефективності діяльності педагогів; забезпечення кожній дитині доступу до висококваліфікованого викладання, адже результативність освітньої системи визначається освітнім рівнем